

PODSUMOWANIE¹
strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu
„Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru funkcjonalnego
subregionu EGO na lata 2020–2030”

1. Wstęp

Zgodnie z art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2020 poz. 283), zwanej dalej OOŚ, przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru funkcjonalnego subregionu EGO na lata 2020–2030 (dalej Strategia EGO) jest dokumentem strategicznym obejmującym swoim zasięgiem przestrzeń trzech powiatów: ełckiego, gołdapskiego, oleckiego, położonych we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Wynika bezpośrednio z ustaleń rozwoju regionalnego, zdefiniowanych w Strategii Rozwoju Województwa – Warmińsko Mazurskie 2030 (tzw. obszary funkcjonalne) – należy ją traktować jako rozwinięcie planów rozwoju regionu, a tym samym traktować jako strategię rozwoju regionalnego. Ustawodawca założył co do zasady konieczność przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do takich dokumentów.

Celem prognozy było ustalenie, czy zapisy projektowanej Strategii EGO nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Procedowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru funkcjonalnego subregionu EGO na lata 2020–2030” obejmowało następujące działania:

1. Ustalenie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie 2020 na lata 2016-2026 z perspektywą do 2030 roku”.

Analiza zakresu działań, które zostały zdefiniowane w projekcie „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru funkcjonalnego subregionu EGO na lata 2020-20230” wskazała, że projekt Strategii może wyznaczać ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

¹ Zgodnie z art. 55 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2020 poz. 283)

Do takich przedsięwzięć zaliczono:

- Rozwój infrastruktury na terenach przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej (np. SSE, parki przemysłowe),
- Modernizacja dróg kluczowych dla dostępności komunikacyjnej subregionu, w tym dróg lokalnych,
- Podejmowanie działań na rzecz modernizacji linii kolejowej Ełk-Gołdap-Olecko,
- Rozwijanie i odtwarzanie małej retencji wodnej,
- Rozwój systemu kanalizacyjnego i oczyszczania ścieków, w szczególności na obszarach wiejskich oraz terenach intensywnego rozwoju osadnictwa.

W związku z powyższym ustalono, że istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Partnerstwo Nyskie 2020 na lata 2016-2026 z perspektywą do 2030 roku”.

2. Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2020 poz. 283) zwrócono się z prośbą do Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 09.03.2020 r.) oraz do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 09.03.2020 r.) o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pod nazwą „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru funkcjonalnego subregionu EGO na lata 2020-2030.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie pismem z dnia 6 kwietnia 2020 roku (nr WOOŚ.411.22.2020.AD) uzgodnił dodatkowo następujący zakres Prognozy:

Prognoza do projektu Strategii EGO powinna przede wszystkim:

- dokonać oceny potencjalnych i rzeczywistych skutków dla środowiska w wyniku wdrażania zapisów Strategii,
 - rodzaje oddziaływań i wpływ na środowisko, charakterystyka typów i źródeł oddziaływań,
 - przewidywane zmiany w przypadku realizacji działań przewidzianych w Strategii,
 - przewidywane zmiany w przypadku odstąpienia od realizacji Strategii,
- przedstawić wpływ realizacji działań ujętych w Strategii na poszczególne komponenty środowiska,
 - wpływ działań na obszary chronione, na ochronę środowiska kulturowego oraz na zdrowie ludzi,
- sformułować rekomendacje, które powinny zostać wzięte pod uwagę przy formułowaniu końcowej wersji Strategii,
- dokonać oceny czy Strategia jest zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- dokonać pozytywnych i negatywnych skutków dla środowiska,

- przedstawić kryteria oceny oddziaływania i rodzaj oddziaływania.

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 2 kwietnia 2020 roku (ZNS.9025.5.11.2020.Z) uzgodnił dodatkowo następujący zakres Prognozy:

Przedstawienie uciążliwości dla otoczenia spowodowanych funkcjonowaniem planowej infrastruktury na terenach przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej (np. na terenach Specjalnych Stref Ekonomicznych, parków przemysłowych).

2. Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

Analiza przeprowadzona w prognozie oddziaływania na środowisko pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

Strategia EGO jest dokumentem wskazującym optymalną ścieżkę działań w kontekście rozwoju subregionu. Nie jest natomiast tym dokumentem bezpośrednio ukierunkowanym na aspekty ochrony środowiska, choć kwestie środowiskowe mają istotne znaczenie dla projektowanego dokumentu.

Projektowany dokument Strategii EGO nawiązuje do celów zrównoważonego rozwoju. Partnerzy i liderzy subregionu EGO Kraina Bociana jako kluczowy zasób subregionu postrzegają walory środowiska przyrodniczego. To na nich powinien bazować rozwój i jednocześnie ten kluczowy zasób powinien zostać zachowany dla przyszłych pokoleń. Subregion powinien być również miejscem stwarzającym warunki do wysokiej jakości życia, co ma być zapewniane nie tylko poprzez kontakt z przyrodą. Wysoka jakość życia to także dostępność do usług publicznych, dogodne warunki mieszkaniowe, dobra dostępność komunikacyjna do całej przestrzeni subregionu, w tym obszarów wiejskich. Jakość życia to także dojrzałe społeczeństwo, uczestniczące aktywnie w kreowaniu polityki rozwoju lokalnego, to aktywne organizacje pozarządowe. Wysoka jakość życia to także solidarność społeczna i empatia, szczególnie istotna w kontekście wyzwań demograficznych i problemów społecznych subregionu. Wysoka jakość życia nie jest możliwa bez podstaw ekonomicznych. Dla przyszłego rozwoju subregionu bezpieczeństwo ekonomiczne mieszkańców oraz samorządów ma kluczowe znaczenie.

W dokumencie podkreśla się, że kwestie ochrony środowiska oraz zachowania przyrody stanowią jeden z głównych priorytetów Unii Europejskiej. Zauważa się, że podyktowane są one zjawiskami o wymiarze globalnym, m.in. zmianami klimatu oraz rosnącym zanieczyszczeniem środowiska, m.in. mórz i oceanów. Priorytetem Unii Europejskiej jest m.in. przekształcenie Europy w kontynent neutralny dla klimatu oraz ochrona środowiska naturalnego.

W projektowanym dokumencie Strategii szczególny wymiar problemów środowiskowych związany jest z jakością wód powierzchniowych. Problem zagrożenia jakości wód jezior w szczególności dotyczy obszaru zlewni pojeziernych, z którego wody powierzchniowe odpływają poprzez jeziora.

Kwestie ochrony środowiska dotyczą także wielu innych sfer polityki rozwoju poruszanych przez projektowaną Strategię. **Kwestie ochrony środowiska oraz zachowania przyrody stanowią jeden z głównych priorytetów Unii Europejskiej.** Oznacza to, że praktycznie większość działań podejmowanych w sferze publicznych oraz prywatnej muszą uwzględniać kontekst środowiskowy.

Szczególnie ważny jest on w kwestiach związanych z emisją CO₂ oraz gospodarką o obiegu zamkniętym, tzw. GOZ (energetyka i transport, mieszkalnictwo i suburbanizacja, usługi publiczne, etc.).

Z uwagi na brak sprecyzowania lokalizacji większości zadań ujętych w Strategii trudno jednoznacznie wskazać obszary, na których przewiduje się znaczące oddziaływanie. Zasadniczo przyjęto, że przewidywane znaczące oddziaływanie dotyczyć może obszarów szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie lub negatywne zmiany w środowisku. Do tych obszarów należy zaliczyć w pierwszej kolejności:

- wody powierzchniowe,
- obszary chronione, w tym obszary Natura 2000,
- obszary o znaczeniu dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

Jednocześnie należy stwierdzić, iż stan środowiska na ww. obszarach zasadniczo nie odbiega od stanu dla całego obszaru EGO Kraina Bociana. Stan środowiska na terenie **powierzchniowych form ochrony przyrody** charakteryzował się prawdopodobnie lepszym stanem środowiska w porównaniu do obszarów zurbanizowanych lub terenów intensywnej gospodarki rolnej. Dotyczyło to prawdopodobnie dużych obszarowo form ochrony, oddalonych znacznie od terenów zurbanizowanych, tras komunikacyjnych, terenów przemysłowych lub intensywnie wykorzystywanych gospodarczo (np. funkcja rolnicza).

Analiza kierunków działań mogących oddziaływać na środowisko w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali wykazała, że:

- Ujęte w projekcie Strategii kierunki działań nie zostały zdefiniowane na tyle szczegółowo, aby możliwe było wskazanie ich konkretnych lokalizacji w przestrzeni subregionu EGO Kraina Bociana. Możliwe było natomiast wstępne zdefiniowanie potencjalnych ogólnych lokalizacji działań mając na względzie ich specyfikę.
- Wybrane działania charakteryzować się będą różnym rodzajem oddziaływań oraz różną skalą oddziaływań. W Strategii ujęte są zarówno działania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko oraz takie, których skala oddziaływań jest nieduża i tym samym nie można ich zaliczyć do takich, które są ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. W Strategii ujęte są również działania, których oddziaływanie może mieć charakter pozytywny jak również negatywny na środowisko. Bezpośredni negatywny charakter oddziaływań związany jest głównie z procesem inwestycji (np. budowa i modernizacja infrastruktury drogowej, mieszkaniowej, usługowej). Pośredni charakter może mieć postać oddziaływań pozytywnych jak również negatywnych. Związane są one ze skutkami realizacji wybranych działań. Działania miękkie mogą powodować z reguły pozytywne skutki dla środowiska (np. podnoszenie świadomości ekologicznej, wdrażanie rozwiązań z zakresu planowania przestrzennego). Pośrednie negatywne oddziaływania na środowisko dotyczyć mogą sposobu funkcjonowania infrastruktury lub wynikać z decyzji organizacyjnych (np. powstałych terenów inwestycyjnych, dróg, linii kolejowych, zabudowy mieszkalnej i usługowej, obiektów retencji wód).
- W Strategii nie zdiagnozowano bezpośrednio działań, które można zaliczyć do mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.
- W Strategii zdiagnozowano działania, które można w pewnych okolicznościach zakwalifikować do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Te okoliczności

to przede wszystkim ostateczna lokalizacja, w szczególności w odniesieniu do obszarów chronionych, terenów zurbanizowanych, objęcie planami zagospodarowania przestrzennego oraz powierzchnia lub skala inwestycji. Do tych przedsięwzięć zaliczyć można następujące działania:

- Rozwój infrastruktury na terenach przeznaczonych pod działalność gospodarczą (np. SSE, parki przemysłowe),
 - Wspieranie rozwoju bazy turystycznej, w tym noclegowej, na obszarze EGO,
 - Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,
 - Wspieranie ilościowego i jakościowego rozwoju zasobów mieszkaniowych subregionu EGO,
 - Modernizacja dróg kluczowych dla dostępności komunikacyjnej subregionu, w tym dróg lokalnych,
 - Podejmowanie działań na rzecz modernizacji linii kolejowej Ełk–Gołdap–Olecko,
 - Poprawa bezpieczeństwa w komunikacji,
 - Wspieranie rozwoju zintegrowanego systemu transportu publicznego w subregionie EGO,
 - Zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego wybranych przestrzeni subregionu.
 - Poprawa jakości mieszkalnictwa socjalnego,
 - Rozwój infrastruktury opieki i pomocy społecznej (DPS, opieka senioralna), tworzenie Domów Seniora,
 - Rozwój infrastruktury w zakresie wsparcia rodziny, osób niepełnosprawnych, osób w podeszłym wieku,
 - Rozwijanie i odtwarzanie małej retencji wodnej,
 - Rozwój systemu kanalizacyjnego i oczyszczania ścieków, w szczególności na obszarach wiejskich oraz terenach intensywnego rozwoju osadnictwa,
 - Wspieranie wykorzystania technologii opartych o odnawialne źródła energii.
 - Rewitalizacja miast i odnowa obszarów wiejskich.
- Analizując ww. działania w odniesieniu do skali i lokalizacji należy zwrócić uwagę, że część z nich może być realizowana na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie. Z dużym prawdopodobieństwem do takich działań nie można raczej zaliczyć przedsięwzięć związanych ze sferą mieszkaniową oraz sferą infrastruktury społecznej (sport, rekreacja, usługi na rzecz osób starszych, zależnych, opieka zdrowotna). Logika wskazuje, że takie przedsięwzięcia realizowane będą w przestrzeniach zurbanizowanych, głównie miastach oraz ośrodkach wiejskich pełniących funkcje usługowe w stosunku do sąsiadującej przestrzeni (np. miasta, siedziby gminy).
 - Również kwestia lokalizacji nowych funkcji gospodarczych, czyli terenów inwestycyjnych nie powinna co do zasady kolidować z systemem ochrony przyrody. Tereny inwestycyjne z reguły tworzy się w korytarzach głównych tras komunikacyjnych oraz w obrębie lub sąsiedztwie istniejących terenów przemysłowych (ze względu na koszty uzbrojenia terenu, możliwość dojazdu ciężkich pojazdów). W większym zakresie lokalizacja funkcji przemysłowych może kolidować z terenami mieszkaniowymi i wpływać na jakość życia i zdrowie ludzi.
 - W przypadku inwestycji komunikacyjnych oraz związanych z infrastrukturą liniową, taką jak systemy kanalizacyjne, można przewidzieć, że ich realizacja z dużym prawdopodobieństwem będzie się odbywać na obszarach wiejskich oraz poza terenami zurbanizowanymi, w tym również być może na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie ze względu na dużą ich

powierzchnię na obszarze subregionu EGO. W takim przypadku w trakcie inwestycji może dochodzić do chwilowego negatywnego oddziaływania na środowisko. Skala tego oddziaływania może być oczywiście różna, trudno ją przewidzieć ze względu na brak szczegółów realizacji inwestycji. Należy przewidzieć, że każda z tych inwestycji wymagać będzie odrębnych analiz dot. oddziaływania na środowisko.

Należy stwierdzić, że realizacja zadań ujętych w Strategii, z dużym lub umiarkowanym prawdopodobieństwem spowoduje oddziaływania na środowisko. Dużego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań należy oczekiwać w odniesieniu do powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi, wód powierzchniowych oraz hałasu. Umiarkowanego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań należy oczekiwać w odniesieniu do oddziaływania na bioróżnorodność, w tym podlegających ochronie gatunki roślin, grzybów i zwierząt, utrzymanie dobrej jakości gleb, zagospodarowanie odpadów, przestrzeń i walory krajobrazowe oraz klimat. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań wynika z faktu, że powiązane jest ono w dużym stopniu z procesami inwestycyjnymi, w tym dot. inwestycji wielkopowierzchniowych (zabudowa przemysłowa, mieszkaniowa) lub liniowych. W przypadku realizacji inwestycji niemal pewne jest, że wystąpią chwilowe negatywne oddziaływania na środowisko, niepewna jest natomiast skala tych oddziaływań. Mniej pewne jest natomiast prawdopodobieństwo oddziaływań pośrednich, wywołanych przez powstałe w wyniku realizacji inwestycji zmiany (utworzone obiekty przemysłowe, usługowe, zwiększona przepustowość dróg i szlaków komunikacyjnych, zwiększony ruch turystyczny, etc.). Jak pokazują doświadczenia regionu Warmii i Mazur, m. in. dane WIOŚ, wzrost gospodarczy przyczynia się do pogorszenia jakości powietrza. Trudno jest natomiast precyzyjnie określić prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych oddziaływań dla takich inwestycji na obszarze EGO, m. in. ze względu na brak wiedzy co do wielkości przedsięwzięć i ich lokalizacji, zakłada się, że mogą one wystąpić.

Jako małe prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych oddziaływań na środowisko należy przewidzieć w stosunku do obszarów chronionych. Wynika to z faktu, że na tych obszarach realizowanych może być wyraźnie mniej inwestycji, z czego część (sfera komunikacji) związana będzie z procesem modernizacji. Oznacza to, że oddziaływanie na środowisko będzie tylko chwilowe, ograniczone do czasu prowadzenia inwestycji. Większość uciążliwych dla środowiska inwestycji realizowanych będzie na obszarach zurbanizowanych, przeznaczonych na funkcje gospodarcze lub mieszkaniowe w MPZP lub w ciągach głównych szlaków komunikacyjnych. Takie lokalizacje ograniczą negatywny wpływ na obszary chronione, choć ze względu na możliwość migracji zanieczyszczeń, w szczególności do środowiska wodnego, go nie wykluczą.

Większość oddziaływań na środowisko będzie miało charakter czasowy, ograniczony do trwania inwestycji. Z reguły procesy inwestycyjne trwają do 2-3 lat. Po zakończeniu inwestycji oddziaływania znikną, czyli takie oddziaływanie będzie miało charakter jednorazowy. Realizacja kilku działań przyczyni się jednak do „trwałych” zmian w przestrzeni i funkcjonalności subregionu. Można tutaj wymienić m. in. kwestie obiektów przemysłowych, które funkcjonować będą na powstałych strefach aktywności gospodarczej. Realizowane inwestycje mogą wpłynąć również na wzrost natężenia ruchu na wybranych szlakach komunikacyjnych. Związane to może być nie tylko z samą inwestycją komunikacyjną, ale także rozwojem aktywności gospodarczej w wybranym miejscu (dojazdy do pracy,

przyjazdy turystów). W tym przypadku należy mówić o stałym, powtarzalnym oddziaływaniu na środowisko.

Zasięg oddziaływań na środowisko będzie miał w większości lokalny charakter. Związany będzie z realizowanymi inwestycjami. Prowadzone prace budowlane powodować będą chwilowe lub stałe zajęcie powierzchni ziemi, w tym degradację środowiska glebowego. Skutki prowadzonych prac mogą być odczuwane w najbliższym sąsiedztwie poprzez emisję pyłów i zanieczyszczeń gazowych oraz hałas. Do środowiska wodnego dostawać się mogą zanieczyszczenia wskutek spływu powierzchniowego. W ten sposób zanieczyszczenia mogą migrować także na inne obszary. Powstałe uciążliwe dla środowiska obiekty, głównie przemysłowe generować będą również negatywne oddziaływania głównie w najbliższym sąsiedztwie. Mogą dodatkowo wpływać na bilans CO₂, co może mieć wymiar globalny (choć zasadniczo niedużej skali). Większość negatywnych oddziaływań ze względu na koncentrację działań w przestrzeniach zurbanizowanych, dotyczyć będzie miast, większych miejscowości oraz ciągów komunikacyjnych.

Większość skutków negatywnych oddziaływań charakteryzować się będzie pełną lub częściową odwracalnością. Po zakończeniu inwestycji oddziaływania znikną, więc zniknie większość negatywnych skutków. Związane to będzie także z procesami samooczyszczania, w tym powietrza atmosferycznego, środowiska glebowego i wodnego. W przypadku trwałej zmiany sposobu zagospodarowania lub funkcjonowania terenu, np. w przypadku stref gospodarczych, zabudowy mieszkaniowej, dojdzie do nieodwracalnych w dłuższej perspektywie czasu zmian w środowisku. Dotyczyć to będzie przede wszystkim przedsięwzięć, które powodować będą zajęcie powierzchni ziemi.

Ryzyko skumulowanych oddziaływań na środowisko związane może być z prowadzonymi procesami inwestycyjnymi. Potencjalnie największe ryzyko oddziaływań skumulowanych należy postrzegać w realizacji osobnych przedsięwzięć infrastrukturalnych/inwestycyjnych w tym samym czasie i/lub miejscu, co może spowodować przekroczenie norm środowiskowych, w tym czasie i miejscu. Przykładem takich przedsięwzięć może być prowadzenie prac inwestycyjnych.

Ze względu na prognozowany lokalny charakter oddziaływań, koncentrację działań w przestrzeni zurbanizowanej subregionu nie przewiduje się zauważalnej skali oddziaływań transgranicznych na środowisko, pomimo położenia północnej części subregionu przy granicy z Obwodem Kaliningradzkim.

W Strategii zdiagnozowano prawdopodobieństwa występowania ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska, określonych minimum jako umiarkowane w odniesieniu do oddziaływania na powierzchnię ziemi, na wody powierzchniowe i podziemne, powietrze, bioróżnorodność oraz w przypadku hałasu. Oddziaływania te związane są z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycji wielkopowierzchniowych, wymagających użycia ciężkich maszyn i sprzętu, np. inwestycji drogowe, budowy obiektów mieszkalnych, tworzenia terenów inwestycyjnych. Prace takie stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia ludzi, w szczególności biorąc pod uwagę kwestie bezpieczeństwa i higieny pracy. Inwestycje wymagają użycia ciężkiego sprzętu, które generuje hałas, emituje spaliny i pyły. Prace budowlane wywierają szczególnie negatywny wpływ na środowisko glebowe, docelowo także środowisko wodne.

Realizacja Strategii może potencjalnie spowodować wystąpienie znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, głównie o charakterze lokalnym, jeśli zajdą okoliczności spełniające kryteria związane ze skalą oraz lokalizacją przedsięwzięć. Na etapie projektowania Strategii nie ma

natomiast możliwości określenia realnego wpływu na środowisko na obszarze EGO ze względu na ogólny charakter zdefiniowanych w Strategii rozwiązań.

Dokument definiuje główne kierunki rozwoju, więc należy uznać, że wyznacza częściowo ramy także dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Nie określa natomiast szczegółowych rozwiązań dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z tym realizowane przedsięwzięcia wynikające bezpośrednio ze Strategii wymagać powinny przeprowadzenia osobnych procedur związanych z oceną oddziaływania na środowisko.

Ze względu na ogólny charakter opisanych w Strategii działań trudno wskazać jakie ich będzie ostatecznie oddziaływanie na środowisko. Każde z przedstawionych działań i ujętych w ich ramach zadań może wymagać osobnej ekspertyzy oddziaływania na środowisko, prowadzonej już w ramach procesu inwestycyjnego. Poszczególne zadania powinny uwzględniać aspekty środowiskowe, w szczególności uwzględniać zasady kompensacji przyrodniczej, czyli uwzględniać podjęcie działań prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej. Inwestycje powinny kierować się zasadami wyboru najlepszych dostępnych technik, czyli wyboru najbardziej efektywnych i zaawansowanych poziomów rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności. Aspekt środowiskowy poszczególnych działań powinien uwzględniać zasady ochrony środowiska polegające na racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom oraz przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Strategia jest dokumentem, który wskazuje optymalną ścieżkę działań mającą na celu aktywizację rozwój społeczno-gospodarczy subregionu EGO. Jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, tj. nie wskazuje szczegółowych rozwiązań, np. odnoszących się do lokalizacji inwestycji, infrastruktury, dlatego też nie jest możliwe precyzyjne wskazanie rozwiązań alternatywnych. Należy stwierdzić, że propozycje działań ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych zadań, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.

3. Opinie organów zaangażowanych w przebieg SOOŚ

Instytut Badawczy IPC z o.o., działając w imieniu Zarządu Stowarzyszenia EGO, zwrócił się do odpowiednich organów administracji publicznej z wnioskiem o wyrażenie opinii w ramach SOOŚ. O zaopiniowanie treści Prognozy oddziaływania na środowisko zwrócono się do Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 25.05.2020 r.) oraz do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 25.05.2020 r.).

Pozyskanie ww. opinii wynika z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2020 poz. 283) i treści art. 54. ust. 1.

Organy te wyraziły pozytywną opinię wobec projektu Strategii i wobec prognozy oddziaływania na środowisko.

- opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 23.06.2020 r., znak: WOOŚ.410.54.2020.AD),
- opinia Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 25.06.2020 r., znak ZNS.9022.5.24.2020.Z).

4. Zgłoszone uwagi i wnioski

Projekt Strategii wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko poddany został konsultacjom społecznym. Konsultacje trwały od 29 czerwca do 19 lipca.

W ramach SOOŚ nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski.

5. Ustalenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko

Ze względu na prognozowany lokalny charakter oddziaływań, koncentrację działań w przestrzeni zurbanizowanej subregionu nie przewiduje się zauważalnej skali oddziaływań transgranicznych na środowisko, pomimo położenia północnej części subregionu przy granicy z Obwodem Kaliningradzkim.

Potencjalne oddziaływania na środowisko mogą dotyczyć inwestycji związanych z powiększeniem Podstrefy Gołdap Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Obecnie Podstrefa zajmuje obszar ponad 57 ha, położony w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Negatywne oddziaływania na środowisko terenów przemysłowych związane może być z prowadzonym procesem inwestycyjnym oraz z funkcjonowaniem zakładów na nim zlokalizowanych. Podstrefa Gołdap zlokalizowana jest bezpośrednio przy przejściu granicznym, należy jednak wskazać, że po rosyjskiej stronie granicy położony obszar jest niezamieszkały (obszar leśny). Najbliższa zamieszkała miejscowość Plawni położona jest w prostej linii w odległości około 2,5 km do Strefy. Przestrzeń oddziela obszar leśny. W związku z powyższym nie prognozuje się negatywnego oddziaływania na zdrowie ludzi oraz jakość życia mieszkańców Obwodu Kaliningradzkiego.

Podstrefa zlokalizowana jest przy drodze krajowej, co oznacza, że nie pojawią się nowe uwarunkowania związane z oddziaływaniem na środowisko. Można prognozować zwiększony ruch komunikacyjny, ale przede wszystkim w kierunku południowym, tj. do centrum Gołdapi. Negatywne oddziaływania na wody eliminowane będą przez działający system kanalizacji. Obszar funkcjonować będzie w obrębie gospodarki odpadami subregionu. Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że działanie związane z powiększeniem istniejącej Strefy nie spowodują zauważalnego negatywnego oddziaływania na środowisko w wymiarze transgranicznym.

6. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień ocenianej Strategii

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w Strategii. Monitoring powinien być prowadzony jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiągnięciu przyjętych celów oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno efektów ekonomicznych jak i społecznych).

Proces realizacji Strategii będzie monitorowany i oceniany przez Zespół Zadaniowy, powołany z przedstawicieli samorządów lokalnych z subregionu EGO Kraina Bociana. Monitoring Strategii będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Roczne sprawozdania z realizacji celów i priorytetów działań, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi dla wszystkich gmin subregionu EGO Kraina Bociana wg wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów strategicznych.

Proponuje się więc, aby monitoring skutków realizacji postanowień Strategii EGO na środowisko polegał na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz w przypadku zadań, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko w ramach indywidualnych zamówień. Wyniki pomiarów muszą odnosić się do obszaru objętego Strategią. Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Programu na środowisko prowadzony był w cyklu rocznym.

7. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Strategia jest dokumentem, który wskazuje optymalną ścieżkę działań mającą na celu aktywizację rozwój społeczno-gospodarczy subregionu EGO. Jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, tj. nie wskazuje szczegółowych rozwiązań, np. odnoszących się do lokalizacji inwestycji, infrastruktury, dlatego też nie jest możliwe precyzyjne wskazanie rozwiązań alternatywnych.

Analizując zapisy Strategii odnoszące się do skali i lokalizacji należy zwrócić uwagę, że część z nich może być realizowana na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie. Z dużym prawdopodobieństwem do takich działań nie można raczej zaliczyć przedsięwzięć związanych ze sferą mieszkaniową oraz sferą infrastruktury społecznej (sport, rekreacja, usługi na rzecz osób starszych, zależnych, opieka zdrowotna). Logika wskazuje, że takie przedsięwzięcia realizowane będą w przestrzeniach zurbanizowanych, głównie miastach oraz ośrodkach wiejskich pełniących funkcje usługowe w stosunku do sąsiadującej przestrzeni (np. miasta, siedziby gminy). W odniesieniu do tego typu działań trudno wskazać rozwiązania alternatywne. Z punktu widzenia rozwiązań ekonomicznych oraz środowiskowych są to rozwiązania optymalne.

Również kwestia lokalizacji nowych funkcji gospodarczych, czyli terenów inwestycyjnych nie powinna co do zasady kolidować z systemem ochrony przyrody. Tereny inwestycyjne z reguły tworzy się w korytarzach głównych tras komunikacyjnych oraz w obrębie lub sąsiedztwie istniejących terenów przemysłowych (ze względu na koszty uzbrojenia terenu, możliwość dojazdu ciężkich pojazdów). W większym zakresie lokalizacja funkcji przemysłowych może kolidować z terenami mieszkaniowymi i wpływać na jakość życia i zdrowie ludzi. W tym przypadku również należy uznać, że realizacja Strategii będzie optymalna i poszukiwanie rozwiązań alternatywnych nie jest pożądane.

W przypadku inwestycji komunikacyjnych oraz związanych z infrastrukturą liniową, taką jak systemy kanalizacyjne, można przewidzieć, że ich realizacja z dużym prawdopodobieństwem będzie się odbywać na obszarach wiejskich oraz poza terenami zurbanizowanymi (ze względu na zdiagnozowane braki), w tym również być może na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie ze względu na dużą ich powierzchnię na obszarze subregionu EGO. W takim przypadku w trakcie inwestycji może dochodzić do chwilowego negatywnego oddziaływania na środowisko. Skala tego oddziaływania może być oczywiście różna, trudno ją przewidzieć ze względu na brak szczegółów realizacji inwestycji. Należy przewidzieć, że każda z tych inwestycji wymagać będzie odrębnych analiz dot. oddziaływania na środowisko. W przypadku tej grupy przedsięwzięć co do zasady również nie jest możliwe wskazanie rozwiązań alternatywnych. Wybrane obszary wymagają uzupełnienia i rozwinięcia infrastruktury. W projekcie Strategii nie wskazano w jaki sposób realizowane będą te inwestycje. W odniesieniu do infrastruktury kanalizacyjnej w przypadku zabudowy rozproszonej można zasugerować rozwiązania w indywidualne systemu oczyszczania, np. przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Podsumowując, należy stwierdzić, że propozycje działań ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych zadań, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.